

hos Folket til selv at sørge for deres Børns Undervisning. Sa, ganske vist kan der have været det enkelte Steder, det vilde være sørgeligt, om der i Landet ikke til alle Eder havde været Folk, der havde Interesse for saa meget som muligt at benytte den Leilighed, der gives dem til at faae deres Børn underviste; men en ganske anden Sag er det, om man kunde bygge paa saadanne spredte Tilfælde, og om derpaa kunde bygges Noget, som vilde have Varighed eller passede. Jeg hævder bestemt, at Anordningen af 1814 og den Lei, den gif, var den for den Tid mest passende, og den, som alene kunde føre til det Maal, som Frederik den Sjette satte sig, at Bonden skulde være fri og oplyst. Frihed har han faaet, og det i fuldt Maal, og den kunde lettelig gives; men Dplysning har man maattet tilstræbe efterhaanden. Den gaar det langsommere med, og derfor er det intet Under, at der kan være Trang til stadig at gaa videre i den Henseende. Efter min Opfattelse staar dette Lovforslag paa samme Grund som det tidligere; paa den Grund nemlig at ville stræbe hen imod at gjøre Dplysningen mere almindelig, udvikle Skolen til stedse bedre og bedre at løse sin Opgave, og det er mig aldeles uforklarligt, hvorledes Nogen kan kalde dette Lovforslag reaktionært, hvorledes Nogen kan finde, at der deri er nogen Tilbagegang. Evertimod, der er en bestemt Fremgang, saaledes at, naar denne Skolelov blev gennemført, vilde Skolen efter al Sandsynlighed blive baade bedre og mere frugtbringende for Ungdommen. En ganske anden Sag er det jo, om man kunde ønske at gaa videre paa forskellige Punkter, om man vil indbrømme Kommunerne større Deltagelse eller Sligt. Alt det kan søies til; men at det, her gives, er et Fremskridt, tror jeg, at Enhver, der upartist vil sammenligne den bestaaende Tilstand med, hvad der her gives, maa indrømme. Der er for det Første Spørgsmaal om Pøgeskoler. Nu er det sagt, at det er Noget, der allerede rundt om indføres frivilligt; men er det ikke den naturlige Lei, naar man ordner en Ting, at slaa fast, hvad der i Livet har vist sig brugbart og godt. Det er den naturlige Maade, hvorpaa Love blive til; Love, der ikke hvile paa en saadan forudgaaet Udvikling, have egentlig ingen Bund. Dernæst Udvidelsen til Hverdagsundervisningen. Jeg tror, at det fra alle Sider anerkendes, at, hvor man er naaet dertil, er det et Fremskridt; det er et af Maalene. Der er efter min Mening foreslaaet et bedre Tilsyn; men det skal jeg lade fare, da der er en forskjellig Opfattelse deraf paa begge Sider. Dernæst er der Tilskudet fra Statskassen; jeg tror dog virkelig, at Tilskudet om Tilskudet fra Statskassen har en stor Betydning; thi hvem udbræder dette Tilskud fra Staten? Det er ikke Landkommunerne alene, det kommer til at hvile paa, men blandt Andet vil jeg nævne, at den Kommune, jeg repræsenterer, vil ikke faae den fjerneste Nytte af dette

Tilskud, men den vil komme til at bidrage dertil. (Berntsen: Den faar ikke Trykket af Loven). Jeg taler her kun om; hvad der er tilbudt, og det er uregteligt, at her tilbydes for at faae en friere Undervisning i Landkommunerne en Hjælp fra Staten, hvis Byrde kommer til at hvile paa mange Andre end dem, der faae Godt af den. Det maa dog Landkommunerne, forudsat, at man anser det for et godt Tilbud, ligefrem anse for en Fordel. Man har sagt, at Anordningen af 1814 og altsaa ogsaa denne Lov havde den Feil, at de tage Ansvar for Forældrene, og det ærede Medlem lige overfor mig (Berntsen) fremtraadte med en vis Pretention paa „hæderlig Omtale“, fordi han saa stærkt hævdede netop Familjens Ret, fordi han saa stærkt udtalte sin Tilid til Forældrene. Jeg maa tilstaa, at efter den Opfattelse, jeg fik af hans Foredrag, forekom det mig, at han ikke har saa megen Tilid til Forældrene som jeg, og jeg skal tillade mig at sige hvorfor. Anordningen af 1814 og ligeledes det nu foreliggende Lovforslag paabyde Forældrene, at de skulde sørge for deres Børns Undervisning, naar de ikke kunne det paa anden Maade, ved at sætte dem i Skole. Nu siger det ærede Medlem, at denne Evang gjør, at Forældrene blive ligegyldige for deres Børns Opdragelse og Undervisning. Jeg skal dertil bemærke, at Skolen har aldrig, kan ikke og vil ikke opdrage Børnene eller være alene om at bringe dem til det Maal, de skulle naae. Det maa absolut altid blive Forældrenes Sag. Vi maa altsaa indskrænke Anken til, at Ansvar maa falde bort fra Forældrene med Hensyn til Undervisningen. Men nu vilde det i højeste Grad være mærkverdigt, om den Mand, der holder af sit Barn og vil føre det til at blive et sødeligt og godt Menneske, og under de nuværende Forhold bliver nødt til at sætte det i Skole, skulde sige til sig selv: Fordi jeg er tungen dertil, vil jeg slet ikke mere bekymre mig om Barnet. Nei, elsker han sit Barn, holder han virkelig af det, saa vil han under de givne Forhold søge at faae saa Meget og Godt som muligt ud af den Tilstand, der er. Han vil søge at træde i Forhold til Skolen, han vil ved Samtale med Læreren søge at indvirke paa ham i den Retning, han ønsker, han vil i det Hele bestræbe sig saa meget som muligt for, at Barnet kan faae den bedste Nytte af den Skole, hvori det nu engang er, og jeg har den Tilid til Forældrene, at selv de Forældre, der ete misfornøiede med denne Lov og kunne ønske en anden Ordning, ville dog af al Magt arbejde paa at faae det bedst Mulige ud deraf, vel at mærke, naar de føle Ansvar. Det er ganske vist, at dette Ansvar ikke søies overalt, i alt Fald ikke meget stærkt; men dette turde mulig have ganske andre Aarsager end den, at Anordningen af 1814 paalægger Skoletvang. Jeg tror derfor, at man i allerhøjeste Grad overdriver ved den Sætning, at Skoletvangen medfører, at Foræl-